

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs I. Vtrum Christus habuerit aliquam scientiam præter diuinam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

data vel infusa: quæ scientiæ Christi beatæ, ac proinde etiam diuinæ similior est: quam scientia acquisita vel experimentalis: de qua postremo tractat articulo: sicut enim à facilioribus, ad ea, quæ nobis difficiliora sunt, ordinatè procedit: facilius est enim capere, quomodo ex scientia Christi diuina deriuetur in eius animam illi personaliter unitam scientia beatæ, quam quomodo causentur in ea aliæ duæ inferioris ordinis cognitiones: inter quas ea, quæ nobilior est, scilicet infusa, probabilius Christo tribuitur, quam acquisita: ut patet ex singulorum articulorum argumentis, doctrina & responsionibus.

ARTICVLVS I.

Verum Christus habuerit aliquam scientiam præter diuinam.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit aliqua scientia præter diuinam. Ad hoc enim necessaria est scientia, ut per eam aliqua cognoscantur. Sed Christus per scientiam diuinam cognoscebat omnia. Superfluum igitur fuisse, quod in eo esset alia scientia. Præterea, lux minor per maiorem offuscatur. Sed omnis scientia creata comparatur ad scientiam Dei increatam, sicut lux minor ad maiorem. Ergo in Christo non refulsit alia scientia, quam diuina.

Præterea, Vnio humana natura ad diuinam, facta est in persona, ut ex supradictis patet. Ponitur autem in Christo secundum quosdam quedam scientia unionis: per quam scilicet Christus ea, quæ ad mysterium incarnationis pertinent, plenius sciuit, quam aliquis alius. Cum ergo unio personalis contineat duas naturas, videtur, quod in Christo non sint duæ scientiæ, sed vna scientia pertinet ad utramque naturam.

Sed contra est, quod Ambrosius dicit in lib. de Incarn. cap. 7. tom. 2. Deus in carne perfectionem naturæ assumpsit humanæ, suscepit sensum hominis, non sensum carnis infatum, sed ad sensum hominis pertinet scientia creata. Ergo in Christo fuit scientia creata.

Respondetur dicendum, quod sicut ex supradictis patet, filius Dei humanam naturam integram assumpsit, id est, non solum corpus, sed etiam animam: non solum sensiuam, sed etiam rationalem. Et ideo oportuit, quod haberet scientiam creatam propter tria. Primo quidem propter animæ perfectionem: Anima enim secundum se considerata est in potentia ad intelligibilia cognoscenda: est enim sicut tabula, in qua nihil est scriptum, & tamen possibile est in ea scribi per intellectum possibilem, in quo est omnia fieri, ut dicitur in tertio de Anima. Quod autem est in potentia, est imperfectum, nisi reducat ad actum. Non autem fuit conueniens, quod filius Dei humanam naturam imperfectam assumeret, sed perfectam, utpote qua mediante, totum humanum genus ad perfectum erat reducendum. Et ideo oportuit, quod anima Christi esset perfecta per aliquam scientiam, quæ esset propria perfectio eius. Et ideo oportuit in Christo esse aliquam scientiam præter scientiam diuinam: alioquin anima Christi esset imperfectior animabus aliorum hominum. Secundo, quia cum qualibet res sit propter suam operationem, ut dicitur in secundo de Cal. frustra haberet Christus animam intellectuam, si non intelligeret secundum illam: quod pertinet ad scientiam creatam. Tercio, quia aliqua scientia creata pertinet ad animam humanam naturam, scilicet illa, per quam naturaliter cognoscimus prima principia: scientiam enim hic large accipimus pro qualibet cognitione intellectus humani. Nihil autem naturalium Christo defuit: quia totam humanam naturam suscepit, ut supra dictum est. Et ideo in sexta synodo damnata est possessio negantium in Christo esse duas scientias, vel duas sapientias.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus cognouit omnia per scientiam diuinam operatione increata, quæ est

A ipsa Dei essentia: Dei enim intelligere est sua substantia, ut probat Philosophus 12. Metaphys. Unde hic actus non potuit esse anime humane Christi cum sit alterius nature. Si igitur non fuisset in anima Christi aliqua alia scientia præter diuinam, nihil cognouisset: & ita fuisset frustra assumpta, cum omnis res sit propter suam operationem.

B Ad secundum dicendum, quod si duo lumina accipiantur eiusdem ordinis, minus offuscatur per maius, sicut lumen Solis offuscat lumen candelæ, quorum utrumque accipitur in ordine illuminantis. Si vero accipiantur duo lumina, ita quod maius sit in ordine illuminantis, & minus in ordine illuminati, minus lumen non offuscatur per maius, sed magis augetur: sicut lumen aeris per lumen Solis. Et hoc modo lumen scientiæ non offuscatur, sed clarescit in anima Christi per lumen scientiæ diuinæ, quæ est lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, ut dicitur Ioan. 1.

C Ad tertium dicendum, quod ex parte vnitorum ponitur scientia in Christo, & quantum ad naturam diuinam, & quantum ad humanam: ita quod propter unionem, sciendum quod est eadem hypostasis Dei, & hominis id quod est Dei, attribuitur homini: & id quod est hominis, attribuitur Deo, ut supradictum est. Sed ex parte ipsius unionis non potest poni in Christo aliqua scientia: nam unio illa est ad esse personale, scientia autem non conuenit personæ, nisi ratione alicuius nature.

Sensus quæstioni.

TITVLVM huius articuli declarat S. D. in corpore dicens scientiam hic large sumi pro qualibet cognitione intellectus humani: Sub hac vero comprehenditur tam actus primus, quam actus secundus: quos etiam nomine scientiæ in sua conclusione significat S. Thom. ut clare patebit ex dicendis.

Forma Textus.

CONCL. est: oportuit, quod anima Christi haberet scientiam creatam. Probatur: Quia filius Dei humanam naturam integram assumpsit id est non solum corpus, sed etiam animam non solum sensiuam sed etiam rationalem, non imperfectam sed perfectam: ergo oportuit quod anima Christi haberet aliquam scientiam creatam, quæ esset propria perfectio eius. Antecedens quo ad priores omnes partes patet ex supra dictis quæst. 5. quo ad vltimam vero partem probatur: quia totum humanum genus per Christum erat ad perfectum reducendum: ergo non fuit conueniens, quod filius Dei humanam naturam assumeret imperfectam, sed perfectam per aliquam scientiam, quæ esset propria perfectio eius. Consequentia vero probatur. Primo quia anima secundum se considerata est in potentia ad intelligibilia cognoscenda: igitur si filius Dei assumpsit animam perfectam debuit anima illa habere aliquam scientiam creatam, quæ esset propria eius perfectio. Probatur assumptum: quia anima secundum se est sicut tabula rasa, in qua nihil est scriptum, & tamen possibile est in ea scribi per intellectum possibilem, in quo est omnia fieri, ut dicitur in 3. de anima: Consequentia vero probatur: Quia quod est in potentia est imperfectum, nisi reducat ad actum. Secundo probatur principalis consequentia: Quia si Christus non haberet scientiam creatam, secundum quam intelligeret, sequeretur illi frustra habere animam intellectuam: consequens est absurdum: ergo. Probatur consequentia ex Arist. in 2. Cæli, tex. 17. dicente quamlibet rem esse propter suam operationem. Denique probatur eadem principalis consequentia: Quia aliqua scientia pertinet ad animam humanam naturam, scilicet illa, per quam naturaliter cognoscimus prima principia:

3. diff. 14. a. 1. q. 1. Et vlt. 16. q. 20. a. 2. 225.

q. 7. art. 1.

quæst. 5.

Tex. 18.

Tex. 17.

q. 5. & 6.

q. 3. art. 1. in arg. & resp.

cipia: ergo si Christus assumpsit animam rationalem perfectam, oportuit, ut haberet aliquam scientiam creatam, quæ esset propria perfectio eius. Declaratur antecedens dicendo scientiam hic large sumi pro qualibet cognitione intellectus humani. Consequentia vero probatur: quia nihil naturalium Christo defuit: quod probatur: quia totam humanam naturam suscepit, ut dictum est, *quæst. 5. & 6.*

Secundo probatur Conclusio autoritate sextæ Synodi: ubi damnata est positio negantium in Christo esse duas scientias, vel duas sapientias.

Expositio Textus.

CIRCA probationes consequentiæ principalis, oblerua primâ procedere de scientia quoad utrumque actum scilicet, primum & secundum: de quibus etiam procedit secunda, licet primario concludat de actu secundo: Tertia vero principaliter inferre videtur actum primum, quod est lumen intellectus agentis: hoc enim pertinet ad humanam naturam, ut eius proprietas naturalis. Dicitur hoc lumen scientia non formaliter, sed causaliter: vel quia est id, quod formale est in habitu principiorum, qui est cognitio quædam in actu primo, & principium scientificæ cognitionis. Secundario tamen hæc ratio procedit etiam de actu secundo, ut inferius ostendemus. Sed operæ pretium est dictarum rationum sensum, & vim diligenter explicare.

Igitur ad primam rationis intelligentiam duo sunt prænotanda. Primum est in intellectu nostro tres esse quasi potentias rationes & ordines trium respicientes ordinum perfectiones: Prima potentia ratio nostro conuenit intellectui secundum propriam & specificam suam differenciam, prout scilicet rationalis est: secundum hanc enim habet potentiam naturalem ad species rerum materialium à phantasmatibus virtute intellectus agentis abstractas, ut ad actus primos, & ad cognitiones per eas elicitas, ut ad actus secundos. Secunda ratio siue ordo potentia nostro conuenit intellectui, quatenus intellectus est à corpore separabilis: in quo nonnullam habet cum Angelico intellectu similitudinem: ut scitille species habet à materia minime dependentes, ita & hic noster in statu saltem separationis species habere possit influxas. Tertia potentia ratio huic nostro congruens intellectui species, & notitiam respicit ordinis supernaturalis, & ad ipsam Dei essentiam ut formam intelligibilem, & ad actum beate visionis extenditur. Secundum est tres esse intellectus agentis operationes. Prima est illustrare phantasmata: & ita species abstrahere, quibus intellectus possibilis perficiatur ad intelligendum: Secunda est facere euidenciam primarum propositionum seu principiorum indemonstrabilium, & eis mediantibus propositionum etiam demonstrabilium euidenciam causare. Tertia est luminis sui virtute possibilem intellectum adiuuare seu confortare, ut veritatem in omnibus actibus cuiuslibet prædictorum ordinum apprehendat: ut significat S. D. 1. p. q. 84. a. 6. ad 1. ubi de rerum mutabilium noticia loquens ait: *Requiritur lumen intellectus agentis, per quod immutabiliter veritatem in rebus mutabilibus cognoscamus, & discernamus ipsas res à similitudinibus rerum.* Et ibi. 3. cont. gent. cap. 45. in fine ait: *Cum anima à corpore fuerit separata, intellectus possibilis intelligere poterit ea, quæ secundum se sunt intelligibilia, scilicet substantias separatas per lumen intellectus agentis, quod est similitudo in anima intellectualis luminis, quod est in substantijs separatis: ubi Ferrar. obleruat duas esse intellectus agentis operationes, alteram quæ intelligibilia in potentia fa-*

cit intelligibilia in actu: alteram quæ dat intellectui possibili virtutem ad intelligendum per modum cuiusdam luminis: ita ut virtus animæ ad intelligendum sit tam ex intellectu possibili, quam ex intellectu agente: quod prius etiam aduerterat Petrus Bergomas *dubio 1218.*

Ex his facile demonstratur sensus & vis primæ rationis S. Tho. Nam si intellectus animæ Christi triplicem habet iam dictam potentiam rationem, triplicem etiam illi respondentem debuit habere perfectionem: ne secundum aliquam rationem esset imperfectus. Igitur secundum primam rationem potentia debuit esse perfectus per scientiam acquisitam, id est lumine intellectus agentis à rebus abstractam: ut probat S. D. 1. p. q. 4. Quo ad secundam autem & tertiam scientia perfici debuit infusa, quæ modo Angelico id est absque discursu, & sine phantasmati ministerio cognosceret ea, quæ S. D. explicat *infra q. 11. a. 1.* & tam in hac, quam in prima cognitione lumen intellectus agentis suo fungeretur officio superius explicato: Denique ad summum debuit creatæ notitiæ gradum eleuari, ut scilicet immediate per diuinam essentiam ut speciem intelligibilem Deum ipsum intueretur quidditatiue.

Ad secundam vero rationis euidenciam notandum est operationem animæ Christi, quæ Deum videbat, & eo ut Summo bono habito fruebatur, posse dupliciter considerari: Vno modo ut accidens quoddam est inherens animæ medio intellectu aut voluntate: & ita certum est animam non ordinari ad eam ut ad finem: sed è contra. Primo quia substantia nobilior est accidente, cuius est subiectum: & sicut accidentia sunt entia, quia entis, quia scilicet ordinem habent ad substantiam, ita perfectionem & bonitatem habent: quia ad substantiæ perfectionem & bonitatem, ut ad finem ordinantur: & ideo bene dixit Cai. 1. p. q. 44. a. ult. omnibus agentibus commune esse agere propter se, quamuis diuersa ratione, ut ibi declarat. Vnde etiam alibi exponens propositionem illam: *Vnumquodque est propter suam operationem*, ait hunc esse sensum: *Vnumquodque est propter se ipsum operantem*: & secundum hanc rationem operatio non amatur ab operante, nisi amore concupiscentiæ quo sibi eam appetit & ad seipsum ordinat, ut ad finem: ut ait S. D. in 4. dist. 49. q. 1. a. 2. q. 1. ad 3. Alio modo potest eadem visio vel fructio considerari, ut est adeptio summi boni siue vniõ cum summo bono: & ita rationem habet finis, ad quem ordinatur anima Christi, & eius intellectus & voluntas: quia pro vno computantur Deus & eius affectio, aut vniõ per actionem intellectus & voluntatis: & ideo anima Christi & eius intellectus & voluntas non solum ad Deum, sed etiam ad prædictas operationes ordinantur, ut vnum vltimum finem cum ipso Deo: ut probat S. D. in 3. cont. gent. cap. 25. & ibi declarat Ferrar. & explicat idem S. D. in 1. 2. q. 1. a. 8. & q. 2. a. 7. & q. 3. a. 1. & alibi sepe. Et ex his manifeste patet sensus, & vis secundæ probationis.

Superest iam ut tertiæ rationis sensum, & vim breuiter explicemus. Pro quibus notandum est, duplicem esse cognitionem primorum principiorum: alteram actualem & alteram habitualem, & utranque dici & esse naturalem: Etprior quidem scilicet actualis dicitur, naturalis: quia terminat inclinationem animæ nostræ naturalem ad ipsammet cognitionem principiorum actualem: qui modus naturalitatis non exigit ut id, quod ita dicitur naturale, semper in se ei cui dicitur esse naturale: ut explicat Cai. in 1. 2. q. 10. ar. 1. Posterior vero cognitio scilicet habitualis ideo dicitur naturalis,

lis, quia per modum propriæ passionis emanat ex A
virtutibus intellectus animæ nostræ natura. Quia
tamen ad principiorum notitiam præter lumen
naturale, quod est principium iudicandi, neces-
sariæ sunt species intelligibiles ex sensibilibus ac-
quisitæ, quæ sunt apprehensionis principia pro-
xima, ideo Philosophus in 2. Post. c. vi. dixit præ-
dictum habitum esse acquisitum: quod etiam si-
gnificat S. D. in 1. 2. q. 51. ar. 1. dicens nullum habi-
tum operatum inesse nobis à natura; quia saltē
vltimum habitus complementum (quod in ha-
bitu principiorum est per species intelligibiles)
non est nobis congenitum, sed acquisitum. Ex
his patet, quomodo cognitio primorum princi-
piorum pertineat ad animæ nostræ naturam, vt B
assumitur in tertia probatione: pertinet enim pri-
mo ratione luminis intellectus agentis, quod est
animæ facultas naturalis: Secundo, quia cognitio
principiorum habitualis consequitur animæ no-
stræ naturam: Tercio, quia cognitio eorundem
actualis terminat naturaliter inclinationem ani-
mæ nostræ naturalem. Ex quibus vltius sequit-
ur optimam & euentem esse prædictæ proba-
tionis consequentiam: vt pater applicanti, &c.

QUATVOR dubitationes proponit, ac definit
Suarez in disputatione sua 24. PRIMA est: An in anima
Christi sit intellectus creatus, & quanta sit perfectionis?
SECUNDA: An fuerit in Christo homine actus intelli-
gendi creatus, & ex quo tempore? TERTIA vtrum actus
intelligendi anima Christi fuerit verus, certus & euentus?
QUARTA: Vtrum in anima Christi fuerint habitus in-
tellectuales. Circa quas duo tantum sunt exami-
nanda, primum est: An per absolutam Dei poten-
tiam fieri possit, vt in anima Christi sit iudicium
erroneum intellectus. Secundum est: An Christus
habuerit seu habere potuerit errorem in parte sen-
situa. Reliquas vero difficultates & earum reso-
lutiones lege, si vis, apud dictum authorem: circa
secundam vero specialiter lege Capr. in 3. dist. 24.
q. 1. & Cai. super hoc a. & Aluarez. disp. 51. quæritur
ergo primo.

Prima Controuersia.

An per absolutam Dei potentiam fieri possit, vt in
anima Christi sit iudicium erro-
neum intellectus?

Sententia
Doctorem.

PARTem affirmantem tuerentur illi Scholastici,
qui docent Deum de potentia absoluta posse
mentiri aut falsum dicere, vel inclinare ad falsum:
quos referunt & impugnant Bannes in 2. 2. q. 1. a. 3
& ibidem Valentia, & alii.

Suarez in allegata disput. 24. sect. 3. in fine duo di-
cit. Primum est difficile esse implicationem con-
tradictionis in hoc ostendere, & non videri hoc
nude consideratum in ordine ad potentiam qua-
si physicam contradictionem inuolueret, licet cō-
sideratum in ordine ad potentiam coniunctam
diuinæ sapientiæ videatur repugnare. Secundum
est, se non posse ita de Christo seu de Deo homi-
ne sentire, vt existimer potuisse vel in intellectu
eius cadere errorem, vel in sermone mendacium
etiam materiale sine culpa.

Oppositam sententiā tuerentur illi omnes scho-
lastici, qui docent Deum per absolutam sui potē-
tiam mentiri non posse, aut ad falsum inclinare.

Dvo hic supponenda sunt. Primum est diffi-
cultas inter potentiam Dei absolutam, & poten-
tiam Dei ordinariam vel ordinatam de quarum
differentiis egimus in 1. p. q. 25. a. 5. post D. Th. ibi-
dem ad 3. & in 3. dist. 1. q. 2. a. 3. Videndus est etiam
Bannes in 2. 2. loco notato. Secundum est: De poten-
tia in D. Thom. 3. partem.

Resolutio.
In anima
Christi nul-
lum esse pos-
se iudicium
erroneum.

tia absoluta Deum neque per se, neque per alium
mentiri posse: vt late probant Ban. & Val. loco su-
perius allegato: Quibus suppositis

Dico fieri non posse per absolutam Dei potentiam, vt
anima Christi iudicium habeat erroneum in intellectu.
Probatur. Primo: quoniam ideo est impossibile
Deum mentiri, aut errorem in intellectu causare,
quia si Deus hæc faceret, hoc ipso auerteretur à
semetipso, & veller id, quod est ipsi vt summæ
veritati & bonitati contrarium: at hoc idem ab-
surdum sequeretur, si in anima Christi Domini
esset aliquis error: ergo. Maior probatur: quia
falsitas & error speculatiuus non tantum opponi-
tur veritati creatæ, sed etiam ipsi primæ veritati &
sapientiæ, qua Deus iudicat hoc aut illud obiectū
ab eo cognitum esse verum: constat autem Deum
esse veritatem ipsam & sapientiam & iudicium.
quo de rerum omnium iudicat veritate: igitur sibi
contrarius & à semetipso auersus esset Deus, si fal-
sum diceret aut errorem causaret, non minus quā
si peccaret aut esset causa peccati. Minor autem
probatur: Quoniam actiones humanitatis Chri-
sti non à Deo tantum, vt prima causa, sed etiam
speciali quadam ratione dirigebantur à Verbo il-
li personaliter vnito: igitur in actibus intellectus
animæ Christi nulla potuisset falsitas aut error.
Antecedens patet: quia ad suppositum rationalis
naturæ specialiter & proxime pertinet dirigere om-
nes eius operationes. Conseq. vero probatur:
quoniam ideo dicunt Theologi præsertim Tho-
mista Angelum & primum hominem in primo
instanti suæ creationis non potuisse peccare, quia
peccatum illud Deo tribueretur vt authori & di-
rectori naturæ: at multo magis dirigit Deus as-
sumptam à Verbo humanitatem, & eius omnes
actiones, quam naturam Angelicam aut Adam in
primo instanti creationis, ob dictam causam, quia
scilicet duplici ratione dirigebantur à Deo: ergo.
Et hæc est doctrina Damasceni lib. 3. de fide cap. 12. Se-
cundo probatur: quoniam actiones naturæ sunt
actiones suppositi operantis vt quod: igitur actio-
nes humanitatis Christi sunt actiones personæ
Verbi vt operantis: igitur falsitas omnis aut er-
ror, qui esset in cognitione animæ Christi, Verbo
tanquam supposito per animam operanti tribue-
retur. Tercio probari potest hoc dictum illis om-
nibus argumentis, quibus probant expositores
prædicti scilicet Ban. & Val. Deum nec posse me-
tiri, nec in alterius mente causam esse posse falsi-
tatis aut erroris. Sed de hoc iterum differemus vl-
terius infra quæst. 15. a. 3.

CONTRA prædictam veritatem produci possent Indicantur
argumenta, quæ contra secundum suppositum argumenta,
referunt & soluunt Ban. & Val. loco supra notato. & solutio-
nes.
Disput. 61. c. 9. quibus satisfiet in dicta q. 15. a. 3.

Secunda Controuersia.

An Christus habuerit aut habere potuerit errorem in
parte sensitua?

REFERTVR à quibusdam recentioribus opi-
nio Magistri Victoris ex eius scriptis in 3. p. q. Doctorem.
5. a. 3. dicentis non esse inconueniens, vt Christus
infans deciperetur secundum sensum, vel somnia-
ret aliquid falsum.

Suarez Disp. 24. sect. 3. §. 5. Ad secundam confirmatio-
nem ait Christum Dominum ita sua virtute con-
fortasse sensus exteriores, vt semper viderent seu
apprehenderent res, pro vt vere sunt siue prope
essent siue distantes, & siue hoc siue illo modo ap-
plicarentur. Alii nouiores dicunt Christum nun-
quam somniasse, ne deciperetur, quia homo cum

M m somniat

sonniat aliquāter inhaerēt similitudinibus tan- A
quam rebus ipsis: & cum in somniis sit operatio
compositiua, interuenit ibi deceptio.

Resolutio.
Ex commu-
nibus philo-
sophis prin-
cipijs osten-
ditur Chri-
stum in par-
te sensitiua
nullum er-
rorem ha-
bere potuis-
se.

Sciendum est primo errorem in actu cognitionis,
idem esse quod falsitas, quæ (de nostra cognitio-
ne loquendo) in sola compositione & diuisione,
non autem in simplici apprehensione consistit:
falsitas enim intellectus & cogitatio solam cō-
sequitur compositionem aut diuisionem: falsitas
autem imaginatiua seu phantasia aut sensus cō-
munis absque iudicio intellectus esse non potest,
vt patet ex D. Tho. de Ver. q. 8. a. 6. ad 15. Ad cuius
evidentiam scito differentiam esse inter iudicium
sensus præcise sumpti & iudiciū intellectus: quod
iudicium sensus præcise sumpti, id est præcise cō- B
cursu & participatione rationis, non est de re ab-
solute, sed vt repræsentatur per talem speciem, iu-
dicium autē intellectus est de re absolute: Ratio
differentiæ est: quia sensus sicut respicit singulare
pro vt est hic & nunc, ita ipsum cognoscit, & de
eo iudicat pro vt hoc vel illo modo repræsentatur
intellectus autem noster res cognoscit, pro vt
a materiæ conditionibus abstrahuntur, & secun-
dum ea, quæ naturis eorum conueniunt absolu-
te consideratis. Et ex hac sequitur alia differentia:
quod intellectus cognoscens rem aliter quam sit
secundum se, falsus est: sensus autem rem aliter
cognoscens, aut iudicans, quam sit secundum se
(si tamen eam cognoscat, & de ea iudicet secun-
dum modum, quo per speciem illi repræsentatur) C
vere & proprie falsus non est, vt cum Aug. docet
S. Tho. loco notato, & alibi sæpe. Quo fit vt oculus
noster cum sensu communi videns & iudicans,
Solem cubitalem, & baculū in aqua pro medie-
tate existentem esse curuum non sit vere falsus, li-
cet obiecto, pro vt in se est, absolute collatus in-
adæquatam habeat cognitionem, & secundum
hanc rationem dicatur esse falsus, non causaliter
tantum, sed etiam formaliter. Verum quia iudi-
cium sensus ad rem, prout in se est & absolute cō-
sideratam non fertur, sed eam tantum cognoscit
& de illa iudicat, pro vt illi per speciem repræsen-
tatur: ideo falsitas illa, quæ sensui tribui solet in
comparatione ad rem secundum se consideratā,
nullam imperfectiōnem ponit in sensu: sicut nec
proprie & absolute loquēdo falsitas est: quia sen-
sus non est aptus natus cognoscere res absolute
sumptas, sed pro vt illi per speciem repræsentan-
tur, siue ita sicut in re siue aliter. Ex quo sequitur
primo, vt phantasia in somniis inhaerens rerum si-
militudinibus, tanquam rebus ipsis nō sit falsa pro-
prie & simpliciter loquendo. Secundo sequitur
dicta D. Tho. 1. p. q. 17. a. 2. & Arist. in 5. Metaph. tex.
34. asserentium in sensu esse posse falsitatem, in-
terpretanda esse de falsitate minus proprie dicta.
Vide etiam ea, quæ diximus 1. p. in allegata quæst. 17.
quibus adde ea quæ dicuntur inferius.

Secundo notandum est, potētiā sensitiuam prius
esse passiua respectu sensibilis, cuius speciem in
se recipit vt agendi rationem, antequam sit actiua
respectu sensationis, quam actiua per speciem e-
licit. Perfectio vero potētiæ passiua non in eo
posita est, vt magis patiat & immutetur, quam
illam immutet agens: hoc enim est impossibile:
sed in hoc vt a minoris virtutis agente facilius pa-
tatur & immutetur: sicut maiorem habere potē-
tiam calefendi nō in eo consistit, quod magis ca-
lescat, quam sit virtus aut actio calefacientis: sed
in eos quod ab æquali vel a minus intensa virtute
facilius calefiat. Sic igitur in proposito maior per-
fectio sensus, puta visus nō in eo posita est, vt ma-
gis immutetur a sensibili, quam sensibile sensum
ipsum immutet: sed in hoc, quod ab æquali, aut

etiam debiliore sensibili facilius immutetur.

Tertio notandum est virtutem agentis finiti sphe-
ram habere suæ actiuitatis determinatam, ultra
agere non potest: atq; ideo quanto magis exten-
ditur ad remota, tanto magis minuitur eius effi-
cacitas: igitur sensibile, quod agens quoddam fi-
nitum est, tanto minorem habebit actiuitatem in
sensum, quanto fuerit hic magis ab illo remotus:
ita vt nō tota virtus, qua sensibile sensum immu-
tat, sed aliquid minus recipiatur in sensu remoto:
ac proinde nec sensus totam tunc percipere pote-
rit sensibilis quantitatem intensiuam aut exten-
siuam, vt patet inductiue in quolibet sensu, & sin-
gulariter in sensu visus, in quem agit visibile per
speciem formam pyramidis inducentem, cuius ba-
sis est in obiecto visibili, conus vero siue angulus
est in pupilla: & quo fuerit minor angulus, eo mi-
nus apparet obiectum: tanto autem minor est an-
gulus in pupilla, quanto distantius est obiectum:
vt patet de Sole & stellis, quorum maxima quan-
titas ob nimiam ab oculo nostro distantiam vide-
tur exigua: quia nimis non tanta est anguli qua-
ntitas, vt sufficiat ad totam Solis aut Stellæ quan-
tatem representandam: Igitur seruato rerū ordine
& secluso miraculo dicendū est, distantia visibilia,
puta Solem & stellas Christi oculis non secundū
totam eorum quantitatem, sed secundū eam tan-
tum magnitudinem fuisse repræsentata, secundū
quā perfectæ virtutis oculo in tanta distantia pos-
sunt apparere: Neq; tamen consensuens est Chri-
stum in exteriori aut interiori animæ suæ sensu er-
rorem aliquem habuisse: quia licet visibilia valde
distantia nō secundum totam, sed secundū longe
minorem quantitatem oculis eius obijcerentur &
apparerent certissima tamē intellectus sui cogni-
tione de propria & naturali eorum quantitate iu-
dicabat. Quod et de Adā in statu innocentie S. D.
affirmat 1. p. q. 94. a. 4. ad 3. dicens: Si aliquid repræsen-
tatum fuisset sensui, vel phantasia primi hominis aliter, quā
fuisse in rerum natura, non tamē deciperetur: quia per ra-
tionē veritatem indicaret, quod et docet in 2. dist. 23. q.
2. a. 3. ad 4. & de Ver. q. 18. a. 6. ad 15. vbi sic loquitur:
Quando sensus repræsentat, quod accipit, non est falsitas in
sensu, vt Aug. dicit in lib. de vera religione, sed falsitas est in
intellectu: qui iudicat hoc modo esse in rebus, sicut sensus
demonstrat: quod nunquam in Adā fuisse: qui a iudicio
cessasset intellectus: vt in somniis, vel in vigilando de sensi-
bilibus iudicans verum medium habuisset. Ex quib. ver-
bis apparet de mente D. Th. hominem secundum
phantasiam in somniis inhaerendo similitudinibus,
tanquam rebus nullam incurrere falsitatem, nisi
cum ea concurrat etiam deficiens iudiciū intel-
lectus: ac proinde Christum Dominū absq; errore
sonniare potuisse dormiēdo. Quamquā dici nō
incongrue posset Christi dormitionem & somnia
fuisse cū vsu rōis phantasiam ab errore præseruāte.

Ex dictis sequitur hac vnica Concl. Christus nullum
habuit, aut habere potuit errorem in parte sensitiua exte-
riori, aut interiori: Et probari potest illis omnibus
fere medijs, quibus probatum est in Christo nul-
lum esse potuisse iudicium erroneum intellectus. *Conclusio*

Nec admittēda est probatio seu declaratio Sua-
rezij dicentis Christū Dominum suā diuinā virtu-
te ita confortasse sensus, vt semper videret aut ap-
prehenderent res, p vt vere sunt siue prope essent
siue distantes, &c. quia nō sunt asserenda seu cō-
singenda miracula sine necessitate: esset aut mira-
culū supra totum ordinē naturæ, si tanta sensibus
Christi virtus adderetur, vt totā posset obiecti
maxime distans magnitudinē intueri: cui aliud ex
parte sensibilis miraculū esset addendū, vt scilicet acti-
uitas eius in sensum ita distātem augeretur: nam,
vt ante diximus, vis naturalis obiecti non potest
spe-

speciem in sensum ex tanta distantia causare, quæ A
sufficiat ad cognitionem quantitatis obiecto se-
cundum se conuenientis.

Tertia Controuersia.

An actus intellectus anime Christi fuerit aut esse potue-
rit actus diuina cognitionis increatus, & quantum
ualeat ratio S. D. & an conclusio presentis
articuli sit veritas idem?

Sententia
Doctorem.

Q VATVOR sunt huius controuersie partes: &
de prima fuit opinio Vgonis de S. Victore in
opusculo de anima Christi, & eius scientia, & lib. 2. de Sa-
cramentis parte 6. cap. 1. dicentis, animam Christi
per scientiam increatam formaliter cognouisse: B
qui tamen ab anima Christi non excludit actum
scientie create: Quidam vero alij, quos referunt
Adamus in 2. dist. 1. & Greg. in 2. dist. 7. a. 1. quæst. 3. &
Capr. dist. 3. q. 2. arg. 10. contra 1. concl. existimant
beatos omnes Deum per actum increate visio-
nis intueri.

Quo ad secundam vero partem, quæ est de pos-
sibili, tenet Io. de Ripa per Dei potentiam abso-
lutam fieri posse, ut ait Capr. in 3. dist. 14. q. 1. in arg.
contra 2. concl. & Cai. 1. p. q. 26. a. 3. & super hoc a. & 1.
2. loco notato: Sed oppositam prædictis opinionib.
sententiam habet in hoc a. S. D. & 1. p. loco notato, &
in 3. dist. 14. q. 1. a. 1. & 1. 2. q. 3. a. 1. & alibi sæpe: eandem
sequuntur & tueri omnes eius discipuli, ac præ-
sertim Capr. & Cai. locis allegatis, Medina & Val.
super hoc a. & 1. 2. q. 3. a. 1. Aluarez diff. 51. eandem
sequuntur Suar. diff. 24. sect. 2. & Val. super hoc art.

De tertia vero parte disputat Cai. cuius doctri-
nam impugnatur Suar. in eo, quod ait actum intelli-
gendi non posse esse alterius actum, nisi in genere
naturæ.

Ad postremam autem partem respondet Me-
dina in 1. 2. q. 3. a. 1. opinionem Vgonis, & aliorum
supra relatorum esse fere hæreticam: quod probare
nunc pluribus argumentis, quibus concludit eam
esse hæreticam: in quam etiam partem inclinat
Val. Suarez affirmat esse temerariam tantum, si
tamen non neget Vgo, & alij eiusdem opinionis
omnem actum scientie create in Christo. Alij de-
niq; viri doctissimi media via incedentes dicunt D
prædictam opinionem esse erroneam.

NVLVM actum intellectus anime Christi
fuisse aut esse potuisse ipsum actum diuine cogni-
tionis increatus probant optimis argumentis
Capr. Cai. Med. Val. Suar. Valq. & Aluaz. locis su-
perius allegatis, quibusdam tamen argumentis ab
authoritate vitur Spar. quæ merito reprobantur
Valq. Videat hos autores, qui voluerunt: nihil e-
nim noui dicendum occurrit circa duas priores
huius controuersie partes.

Ratio D. Thom. in respons. ad 1. est: scientia, qua
Christus omnia cognouit per scientiam diuinam
operatione increata, est alterius naturæ ab anima
Christi & eius actibus: ergo hic actus non potuit
esse anime Christi: ergo, si non fuisset in anima B
Christi aliqua alia scientia præter diuinam, nihil
cognouisset: at hoc est absurdum: ergo. Antece-
dens probatur, quia intelligere Dei est sua substā-
tia, ut probat Phil. in 12. Met. 1. & 2. consequentiæ
relinquantur ut notat: falsitas autem ultimi con-
sequentis probatur: quia sequeretur, quod frustra
fuisset assumptam: nam vnum quodque est propter
suam operationem. Cuius rationis primam con-
sequentiam ait in hoc principio fundari: quod o-
peratio est actus operantis secundum esse naturale, sub quo
secundo, quod diuina substantia non potest esse
actus secundum esse naturale alicuius creaturæ, se-
Naz. in D. Thom. 3. partem.

quitur non posse diuinum intelligere esse intelli-
gere, quo formaliter intelligat creatura. Declarat
Cai. dictum principium dicens particulam illam:
secundum esse naturale, positam esse ad differentiam
actus secundum esse intelligibile, quale est obiectum
intellectus, & est perfectio & actus intellectus
secundum esse intelligibile: quo modo fieri potest,
ut substantia illa, quæ est purus actus, non solum
in genere entis, sed etiam in ordine intelligibili sit
perfectio & actus alterius secundum esse intelli-
gibile: ut explicauimus in 1. p. q. 12. a. 2. in 3. contr. Nec
audiedus est Suarez hic oppositum docens. Pro-
bat autem illud primo inducendo: quia generare
est a generante secundum esse naturale, & sentire
est in sentiente secundum esse naturale, & simili-
ter desiderare in desiderante, & intelligere in in-
telligente. Secundo ex terminis: Quia operans,
in quantum operans, secundum suum esse natu-
rale operatur, sicut & est Sed principium illud in o-
perationibus potentie cognoscitiue, tam sensiti-
uæ, quæ intellectus manifeste falsum est: ac pro-
inde sic absolute prolarum non est admittendum.
Constat enim ex dictis in 1. p. q. 14. a. 4. & 5. & q. 27.
a. 2. quod intelligere est esse intelligentis, ut intel-
ligens est, siue intellectus in actu, qui constat ex
virtute intellectiua, specie intelligibili & verbo:
quorum omnium intelligere est esse diuerso mo-
do: ut explicauimus in allegata q. 27. a. 1. Contr. vni-
ca: igitur hæc operatio quæ est intelligere, non est
actus operantis secundum esse naturale, sed secun-
dum esse intelligibile: immo est ipsum esse, & vlti-
ma actualitas in ordine intelligibili: Quod si dicas
intelligere ut sic, claudere in se etiam suum esse na-
turale, & secundum illud esse necessario actum in-
tellectus, eadem reijciatur facilitate, qua dictum fue-
rit. Nam licet species intelligibilis creata ut acci-
dens quoddam est, suum habeat esse naturale,
quo actuatur intellectum, quæ per se primo actuatur
secundum esse intelligibile: tamen essentia diui-
na, quæ species est intellectus Deum videntis, hæc
non admittit imperfectionem, ut secundum esse
naturale sit actus intellectus Deum videntis: eadē
ergo ratione separari poterit hæc imperfectio ab
ipsa diuina intellectione, ut scilicet fiat actus intel-
lectus creati secundum esse intelligibile, non autem
secundum esse naturale. Et ex his patet responsio
ad inductionem. Ad rationem autem dico propo-
sitionem illam: operans in quantum operans, secundum
suum esse naturale operatur, sicut & est: dupliciter in-
telligi posse: Vno modo primo, & sic vera est: sed
nihil probat: quia gradus & ordo est in diuersis
operationibus non attenditur secundum gradum & ordi-
nem principij primi, sed proximi: Alio modo po-
test intelligi de operari proxime: & ita falsum est
in operante cognoscitum, ut cognoscitum est:
sic enim operatur non sicut est secundum esse na-
turale sed sicut est secundum esse cognoscitum,
siue secundum quod est ipsum cognoscibile.

Aliter igitur interpretanda est ratio D. Tho. Ad Vera inter-
cuius euidentiam supponendum est id, quod hic præstatio.
explicat & probat optime Cai. & alij recentiores,
nimirum de ratione operationis vitalis esse, ut sit
ab eo, cuius est operatio vitalis. Et quoniam hæc
habitus vitalis operationis ad suum vitale prin-
cipium est ipsius intrinseca natura, quæ variari non
potest: consequens est, ut secundum diuersitatem
genericam aut specificam vel etiam indiuidualem
vitalium operationum sit etiam diuersitas vitalium
principiorum aut operantium, a quibus proce-
dunt, aut qui secundum eas operantur, ita ut im-
possibile sit, etiam per absolutam Dei potentiam,
vnum Angelum intelligere per intellectum
alterius, aut velle per volitionem alterius, & ho-

Resolutio,
Indicantur
Doctorem
scripta pro
definitione
duarum prio-
rum partium
Controuersie

Tertia parti
Controuersie
Resolutio ex-
positione ex-
Cai. asser-
tur vera in-
terpretatio
rationis D.
Thomæ.

minem intelligere aut velle per intellectū aut A
volitionem Angeli vel alterius hominis & Leo-
nem aut hominem videre per visionem Bouis
aut Aquilæ: & sic de singulis. Sicut enim implicat
naturam vnius actus vitalis esse naturam alterius
actus vitalis, ita implicat vñ actum vitalem ha-
bere habitudinem essentialē ad principium al-
terius actus vitalis, aut ad aliud suppositum, cui
tanquam operanti tribuatur. Cum igitur actus
in creatis scientiæ Dei sit longe alterius naturæ ab
actu scientiæ creatæ (quæ diuersitas præcipue in
hoc posita est, vt actus diuinæ scientiæ a nullo pos-
sit causari principio, cum sit ipsa substantia Dei)
consequens est, vt per Dei potentiam absolutam
fieri non possit, vt intellectus creatus intelligat
formaliter per actum increatum diuinæ intelle- B
ctionis: itaque male Cai. rationem hanc D. Tho.
ab ea distinxit, quæ ex natura vitalis operationis
accipitur, cum eadem omnino sit, vt ex prædictis
elucet.

SVPEREST iam postrema controu. pars inquirens,
an conclusio præsentis articuli sit veritas fidei, ita
vt oppositū sit hæresis aut error in fide. Cui quæ-
sito breuiter respondens

DICO PRIMO certam esse fidei veritatem, Christum
secundum intellectum suæ humanitatis scientiam, & actū
cognitionis rerum habuisse, & actum illum non fuisse di-
uinum essentialiter, sed creatum. Hanc veritatem pro-
bant recentiores loci supra notati: & prima huius
dicti pars sæpe significatur in sacris litteris Matth.
22. 10. & 11. & alijs in locis, vbi fit mentio de co-
gnitione Christi, quatenus homo est: & expresse
diffinitur hæc cum secunda eiusdem dicti parte in
sexta Synodo, & alijs vniuersalibus concilijs, quæ
referuntur infra quæst. 19. art. 1. partim à D. Th. &
partim ab expositioribus: secunda vero pars pro-
batur ab authoribus notatis in 1. & 2. controu. parte.

SECUNDO DICO propositionem hæreticam eam esse,
quæ sacra litteris, aut diuinis traditionibus, aut Sum-
morum Pontificum, vel Concil. vniuersalium definitioni-
bus, aut deductis ex aliquo dictorum propositionib. per ne-
cessariam, & euidentem consequentiam, aut deniq. cōmū-
ni Patrum consensum in ijs, quæ ad fidem pertinent, est con-
traria, vt docet Melchior Canus lib. 12. de locis Theol.
cap. 3. & Penna in suis commentarijs ad Directorium In-
quis. par. 2. Com. 27. vbi octo regulis comprehendit D
omne genus catholicarum veritatum, & propo-
sitionum hæreticarum illis oppositarum. Cum igitur
opinio dicens animam Christi per actum in-
creatū intellectiōis formaliter multa cognouisse:
& cum ea tamen scientiam & notitiam creatā
habuisse, nulli sit ex prædictis fidei regulis aduer-
sa, vt facile patebit discurrendo per singulas, & ma-
gis elucescet ex solutionib. argumentorum: con-
sequens est non esse hæreticam aut erroneam in
fide proprie & formaliter loquendo, sed esse tem-
merariam & errori ac hæresi valde proximam:
Quod videtur intendisse Medina in 1. 2. dicens il-
lam esse fere hæreticam: licet in argumentis abso-
lute concludat illam esse hæreticam: suam autem
sententiam clarius expressit super hoc a. dicens in 2. E
sua concl. opinionem Ioannis de Ripa esse temera-
riam & periculosam, & hoc probant ea omnia lo-
ca scripturarum, definitiones Conciliorum, dicta
S. Patrum, & rationes, quas producant hic, & in
1. 2. recentiores contra dictam opinionem.

PRIMA CONCL. Nullus actus intellectus animæ
Christi fuit, aut esse potuit, etiam per Dei potentiam abso-
lutam, actus diuinæ cognitionis increatus. Hanc con-
clusionem probat optime S. D. in responsione ad
primum. Alias eius probationes lege, si vis, apud
autores allegatos in prima, & secunda parte con-
trouersie.

SECUNDA CONCL. Ratio D. Th. in solutione primi
intellectus in sensu declarato in 3. p. controu. probat optime
conclusionem. Hæc patet ex dictis.

TERTIA CONCL. Hæresis est manifesta negare in
intellectu animæ Christi fuisse actum intellectiōis
creatam. Hæc patet ex dictis, & probat eam autho-
res supra notati, & magis patebit infra q. 19. a. 1.

VLTIMA CONCL. Opinio dicens animam Christi
habuisse quidem actum scientiæ creatæ, sed cognouisse eam
per actum scientiæ increatæ formaliter, non est hæretica,
aut erronea proprie loquendo, sed valde temeraria, & erro-
ri proxima: Hæc patet ex dictis, & probant eam au-
thores supra nominati.

CONTRA primam conclus. quo ad primam eius
partem sunt argumenta, quæ referunt & soluunt
Med. & Vafq. in 1. 2. q. 3. a. 1. Contra eandem con-
clus. quo ad secundam eius partem sunt argumē-
ta quæ referunt & soluant Capr. in 3. dist. 14. qu. 1.
Cai. & Med. super hoc art. Suar. dist. 24. sect. 2. & Al-
uar. dist. 51.

CONTRA secundam conclus. militat eadem ar-
gumenta, quæ contra secundam partem primæ con-
clus. producant, & soluunt expositores prædicti.

CONTRA tertiam conclus. eadem possunt pro-
duci argumenta, quæ militant contra primam. Ob. 1. cont.
uer. conclus.

CONTRA vltimam conclus. argumentatur Med.
in 1. 2. q. 3. a. 1. Primo: quia Ioannis 14. dicitur: Philip-
pe, qui videt me, videt & Patrem, & 1. Ioannis 3. Cum ap-
paruerit, similes ei erimus, & videbimus eum, sicut est. Vi-
dere autem in rationali creatura est producere vi-
sionem, ergo diuina scriptura significat Deum à
creatura videri visione creatā, non autem increa-
ta. Resp. non esse certum secundum fidem id, quod
subsumitur, nimirum videre in rationali creatura
esse producere visionem: Et ideo nulla est argu-
menti consequentia.

Secundo, quia omnes Theologi in 4. dist. 49. do-
cent beatitudinem esse perfectionem in hæreticam
beatorum animis: quæ beati vident Deum, eoque
perfruuntur: ergo beatitudo est res creatā. Resp.
Theologos id non asserere tãquam omnino cer-
tum secundum fidem.

Tertio, quia in Clem. Ad nostrum de hæret. ex Con-
cilio Viennensi sub Clemente 5. decretum est hæ-
reticum esse asserere, quod homo non indigeat
lumine gloriæ ex parte intellectus ad videndum
Deum: ergo intellectus beati producit visionem
beatificam: probatur cōsequentiā: Quia alioquin
non esset necessarium lumen gloriæ: Resp. nullam
esse consequentiā: quia defensores oppositæ sen-
tentia dicerent necessarium esse lumen gloriæ ad
recipiendam visionem increatam in intellectu:
sicut nos dicimus esse necessarium ad recipiendā
in intellectu diuinam essentiam vt formam intel-
ligibilem & ad actum visionis eliciendum.

Quarto, quia Concilium Ephel. & Vien. & Cō-
stantin. 6. & Tolet. 14. anathema pronunciant ei,
qui dixerit, quod in Christo Iesu non fuerit gemi-
nus intellectus, gemina voluntas & gemina scien-
tia, creatā scilicet & increatā: ergo hæreticum est
asserere in Christo Iesu fuisse vnicam tantum vi-
sionem increatam, per quam Deum videret. Resp.
hæc Concilia determinare duplicē esse in Christo
Domino operationē alteram creatam, & alteram
increatam, q. non negant prædictā sententiā de-
fensores: sed tantum asserūt increatā cognitionis
actum animæ Christi cōmunicari, ita vt intelligat
intellectiōe diuinā: sicut subsistit substantia di-
uina: cum quo tamen affirmant eandem Christi
animā alias simul habere creatas intellectiōes.

Quinto, quia Concil. Trid. sess. 6. can. 4. anathe-
ma dicit ei, qui dixerit hominē, cum iustificatur,
nihil profus operari, sed se habere mere passiue
tan-

Poster. pars
Controu.
Opinionem
asserentem
animam Chri-
sti per scien-
tiam increa-
tam multa
cognouisse
non esse hæ-
reticam, sed
temerariam
& hæresi
proximam.

Conclusio-
nes dedu-
ctæ, & pro-
bata.

Argument.
solutionis.

Ob. 1. cont.
uer. conclus.

Solut.

Obi. 1.

Solut.

Obi. 3.

Solut.

Obi. 4.

Solut.

Obi. 5.

tanquam inanime organum, ergo multo magis est tanquam hereticus execrandus, qui docet hominem, cum Deum videt, nihil penitus operari. Præterea in eodem Concilio, & *señ. can. 10.* definitur contra Lutherum & contra Osiandrum hæreticos, quod non sumus iusti formaliter per iustitiam, quæ est in Christo: ergo hæreticum est asserere beatos esse beatos, & videre Deum per visionem in Deo existentem. *Resp.* quidam hoc argumento probari sententiam illam esse erroneam, quia per bonam consequentiam deducitur opposita veritas ex definitionibus dicti Concilii: non tamen probari esse hæreticam: quia non expresse definitur ibi opposita veritas. *Sed hæc responsio supponere videtur vnum falsum, videlicet non esse hæreticas illas propositiones, quæ per necessarium, & euidenter consequentiam ex definitionibus vniuersalium Conciliorum deducuntur: cuius oppositum docent Canus & Penna locis supra notatis. Aliiter ergo respondeo & dico consequentias illas non esse satis euidentes: quia dicent illius opinionis assertores animam Christi, & alios beatos Deum increata visione videntes non se habere mere passiue, sed vere ac proprie agere & operari operatione increata illis à Deo comunicata, quatenus actio formaliter est, quamuis ab eis producta non esset, & similiter dicent de iustificatione per Christi iustitiam imputatam, & de videre visione increata ipsi videnti communicata, quoniam illa extrinseca est, & non potest facere hominem formaliter iustum, sed oportet ut iustitiam habeat formaliter inherenter, ut vere & proprie sit & nuncupetur iustus: at visio increata ponitur à prædictis opinantibus, ita communicari animæ Christi & aliis beatis, vtilis formaliter insit magis & intimius, quam per inherenteriam licet in 1. p. q. 12. a. 2. diximus de essentia diuina respectu intellectus creati Deum videntis. Alia argumenta ex prædictis facile diluuntur.*

ARTICVLVS II.

Utrum Christus habuerit scientiam, quam habent Beati, vel comprehensores.

Infr. art. 3. cor. B. op. 3. cap. 123. **A**D secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit scientia Beatorum, vel comprehensorum. scientia enim Beatorum est per participationem diuini luminis: secundum illud *psal. 35.* In lumine tuo videlimus lumen. Sed Christus non habuit lumen diuinum tantquam participatum, sed ipsam diuinitatem in se habuit substantialiter manentem: secundum illud *Coloss. 2.* In Christo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Ergo in Christo non fuit scientia Beatorum.

Præterea, scientia Beatorum eos beatos facit, secundum illud *ioan. 17.* Hac est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum: & quem misisti Iesum Christum. Sed homo ille fuit beatus ex hoc ipso, quod fuit Deo vnitus in persona: secundum illud *psal. 64.* Beatus quem elegisti, & asumpsisti. Non ergo oportet potere in ipso scientiam Beatorum.

Præterea, scientia duplex homini competit, vna secundum suam naturam, alia supra naturam. scientia autem Beatorum, quæ in diuina visione consistit, non est secundum naturam hominis, sed supra eius naturam. In Christo autem fuit alia supernaturalis scientia multo altior, scilicet scientia diuina. Non ergo potuit in Christo esse scientia Beatorum.

Sed contra, scientia Beatorum in Dei cognitione consistit. Sed ipse plene cognouit Deum, etiam secundum quod homo: secundum illud *ioan. 8.* Scio eum, & sermonem eius seruo. Ergo in Christo fuit scientia Beatorum.

Respondeo dicendum, quod illud, quod est in potentia, non est in D. Thom. 3. part. em.

Aducitur in actum per id, quod est actu: oportet enim esse calidum id, per quod alia calefiunt. Homo autem est in potentia ad scientiam Beatorum (quæ in Dei visione consistit) & ad eam ordinatur sicut ad finem: est enim creatura rationalis capax illius beatæ cognitionis, in quantum est ad imaginem Dei. Ad hunc autem finem beatitudinis homines reducuntur per Christi humanitatem, secundum illud *Hebr. 2.* Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari. Et ideo oportuit, quod cognitio beatæ in Dei visione consistens excellentissime Christo homini conueniret: quia semper causam oportet esse potius causato.

Ad primum ergo dicendum, quod diuinitas vnita est humanitati Christi secundum personam, non secundum essentiam, vel naturam: sed cum vnitate persona remanet distinctio naturarum. Et ideo anima Christi, quæ est pars humane nature per aliquod lumen participatum à natura diuina, perfecta est ad scientiam beatam, quæ Deus per essentiam videtur.

Ad secundum dicendum, quod ex ipsa vnione homo ille est beatus beatitudine increata, sicut ex vnione est Deus. Sed præter beatitudinem increatam oportuit in natura humana Christi esse quandam beatitudinem creatam, per quam anima eius in ultimo fine humane nature constitueretur.

Ad tertium dicendum, quod visio, seu scientia beatæ est quodammodo supra naturam anime rationalis, in quantum scilicet propria virtute ad eam peruenire non potest. Alio vero modo est secundum naturam ipsius, in quantum scilicet secundum naturam suam est capax eius, prout scilicet est ad imaginem Dei facta: ut supra dictum est. Sed scientia increata, est omnibus modis supra naturam anime humane.

Forma Textus.

CONCL. est: Oportuit, quod cognitio beatæ in Dei visione consistens excellentissime Christo homini conueniret. Probatur prima pars: quia illud, quod est in potentia, reducitur in actum per id, quod est actu: Sed homo est in potentia ad scientiam Beatorum, quæ in Dei visione consistit, ad quem reducitur per Christi humanitatem: ergo oportuit, quod cognitio beatæ in Dei visione consistens Christo homini conueniret: Maior probatur exemplo: quia oportet esse calidum id, per quod alia calefiunt. Minor quo ad primam partem probatur: Quia creatura rationalis est capax illius beatæ cognitionis, in quantum est ad imaginem Dei, & ad eam ordinatur sicut ad finem. Quo ad alteram vero partem probatur ex dicto Apost. ad *Hebr. 2.* Secunda demum pars conclusionis, quod scilicet excellentissime &c. probatur, Quia semper causam oportet esse potius causato.

Expositio Textus.

VIDENTA sunt, quæ scribunt S. D. & eius expositores infra q. 34. a. 4. vbi quaeritur: an Christus fuerit perfectus comprehensor in primo instanti suæ conceptionis, & q. 46. art. 8. vbi quaeritur: an tota anima Christi in passione frueretur fruitione beatæ, & Melchior Canus de locis Theol. lib. 12. cap. 14.

Concl. huius articuli probant optimis argumentis Medina super hoc a. & infra q. 34. a. 4. Suarez disp. 25. sect. 1. Val. puncto 2. & Aluar. disp. 52. quos vide, si placet. Vide etiam, quæ notat Caiet. circa discursum D. Tho. & circa responsum ad tertium argumentum.

Sed præterea duo notanda sunt. Primum est, beatam illam visionem non impedisse Christi sensus exteriores aut interiores ab eorum operationibus: ut ostendimus in 1. p. q. 12. a. 11. in secunda Controu. de mente D. Tho. locis ibi notatis: quibus adde

Mm 3

per-